

Masaryk, Tomáš Garrigue. Vybrané spisy T. G. M. Svazek 1. Ideály humanitní. Problém malého národa. Demokratism v politice. 2. vyd. Praha: Melantrich, 1990. 128 s. ISBN 80-7023-036-3

(výňatky pouze pro účely kurzu)

„Jest ovšem otázka: Jestliže individuum nestojí za nic, jak všechny kolektivistické názory tvrdí, odkud pak má cenu ta masa individuí? Když individuum není ničím, jeho vědomí a svědomí jest bez významu, proč tisíc individuí jest nejen něčím, nýbrž dokonce vším? Tu jest přepínání každého kolektivismu; a již teď si můžeme zapamatovat, že jest jednou z palčivých otázek naší doby, uvědomit si rozpor mezi individualismem a kolektivismem, ať již je tento formulován národnostně, církevnicky, socialisticky a tak dále.“

„V Dostojevského jednom románě několik mladíků rozbírá záhady ekonomického materialismu; někteří mají ohnivé přání stát se Rotšildy. Ale právě jim namítá jeden: „Dobrá, člověk se nají – ale co potom bude dělat?““

„Jest pravda, že člověk baží jen po slasti? Například ten, kdo studuje a kdo se chce něčemu naučit, hledá ten jen slast či také poučení? Utilitarianista řekne: On hledá jen slast, a vůbec všechno, co člověk dělá, jest prostředkem, dobyt sobě slasti. Ale to není pravda: člověk hledá také jiné věci; neříkám ovšem, že slasti nehledá. Otázka je přece, hledá-li vůbec *jen* slast.“

„Pesimism souvisí časově s utilitarianismem. Utilitarianism tvrdí, že každý člověk jde po svém štěstí, po své slasti a jen po své slasti, pesimism to štěstí hledá také, ale dochází poznání, že štěstí nelze najít, poněvadž prý ho není.

Také já myslím, že ho není. Totiž: je po štěstí, jakmile ho někdo tak schválně hledá. Ten, kdo hledá štěstí, již ho ztratil. Člověk každý rád je šťasten — jistě, jakmile však začne štěstí tak usilovně vyhledávat, již ho nenalézá.“

„Přírodovědecký evolucionism skutečně není nic nového, nýbrž podává v nové formě víru v pokrok.“

„*Já* jsem také historie. Je chyba pozitivismu, že pro samou historii a samé počítání s fakty a dokumenty zapomíná na svědomí, jako by to nebylo faktem, nebylo stejně pozitivním. A to stálé předvídání toho, co „se“ stane — nestane „se“ pouze, ale já to musím udělat, já se musím rozhodnout svou vůlí a svým svědomím.“